

LANDINFO

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Temanotat

Uganda

Registrering, dokumentasjon og andre forhold for flyktninger

11. mai 2021

© Landinfo 2021

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A
Postboks 2098 Vika
0125 Oslo
Tel: 23 30 94 70
E-post: landinfo@landinfo.no
www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentesreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivarettatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

Summary

This report provides a brief description of various conditions for refugees in Uganda, including registration, freedom of movement, documentation and the possibility of obtaining Ugandan citizenship. The report is mainly based on information from open sources.

Few countries host more refugees than Uganda, and its refugee policy is often described as one of the most progressive and generous in the world. The vast majority of refugees come from South Sudan and the Democratic Republic of Congo. Persons from South Sudan and eastern parts of the Democratic Republic of Congo are recognized as refugees upon registration (*prima facie*), while others are assessed on an individual basis.

Refugees have extensive rights in Uganda, including freedom of movement, access to the labor market, education and health services. Refugees in Uganda, regardless of country of origin, are also offered a piece of land in selected rural areas, where they can settle side by side with the local population, while receiving assistance from the authorities and others. Most refugees accept this offer, but some choose to manage on their own in urban areas. The large number of refugees puts pressure on the system and many refugees live in poverty.

Sammendrag

Dette temanotatet gir en kort beskrivelse av ulike forhold for flyktninger i Uganda, herunder registrering, bevegelsesfrihet, dokumentasjon og muligheten for å erverve seg ugandisk statsborgerskap. Notatet bygger i all hovedsak på informasjon fra åpent tilgjengelige kilder.

Få land huser flere flyktninger enn Uganda, og landets flyktningpolitikk omtales gjerne som en av de mest progressive og generøse i verden. Det store flertallet av flyktningene kommer fra Sør-Sudan og Den demokratiske republikken Kongo. Personer fra Sør-Sudan og østlige deler av Den demokratiske republikken Kongo anerkjennes som flyktning ved registrering (*prima facie*), mens andre vurderes på individuelt grunnlag.

Flyktninger har vide rettigheter i Uganda, inkludert bevegelsesfrihet, tilgang til arbeidsmarked, skolegang og helsetjenester. Flyktninger i Uganda, uavhengig av herkomstland, tilbys også et stykke land i utvalgte områder på landsbygda, hvor de kan bosette seg side om side med lokalbefolkningen, samtidig som de mottar bistand fra myndighetene og andre. Det store flertallet av flyktningene tar imot dette tilbudet, men noen velger å klare seg på egenhånd i byene. Det høye antallet flyktninger utgjør et betydelig press på systemet og mange flyktninger lever i fattigdom.

Innhold

1 Innledning	6
1.1 Kildegrunnlag	6
2 Hvor kommer flyktningene fra?	6
3 Registreringsprosessen	6
3.1 Prima facie-flyktninger (anerkjennelse ved registrering).....	7
3.2 Andre flyktninger (søknad på individuelt grunnlag i Kampala).....	8
3.2.1 Klagemuligheter	9
3.2.2 Hva skjer med personer som får endelig avslag?	9
3.3 Uregistrerte flyktninger	10
4 Dokumentasjon på identitet og flyktningstatus	10
4.1 Flyktning(familie)attest	10
4.2 ID-kort for flyktninger.....	11
4.3 Registrering av fødsler og dødsfall.....	11
5 Opphold og rettigheter i Uganda	11
5.1 Bosetninger for flyktninger	12
5.1.1 Hvor er bosetningene lokalisert?	13
5.2 Bevegelsesfrihet.....	13
5.2.1 Legitimasjonsplikt og eventuelle reaksjoner	13
5.2.2 Må flyktninger ha tillatelse for å leve utenfor bosetningene?	14
5.2.3 Kan flyktninger flytte til en annen bosetning?	14
5.3 Noen flyktninger velger å klare seg selv i byene.....	14
6 Kan flyktninger bli statsborgere?	14
6.1 Barn av flyktninger	15
7 Korrupsjon og muligheten for feilaktig registrering	15
8 Referanser	17

1 Innledning

Dette temanotatet gir en kort beskrivelse av ulike forhold for flyktninger i Uganda, herunder registrering, bevegelsesfrihet, dokumentasjon og muligheten for å erverve seg ugandisk statsborgerskap. Ugandas håndtering av flyktninger reguleres i all hovedsak av Refugee Act av 2006 og Refugee Regulations av 2010. Temanotatet viser til disse og andre relevante lover, men fokuserer på hvordan de ulike forholdene arter seg i praksis.

1.1 Kildegrunnlag

Grunnet koronapandemien og medfølgende reiserestriksjoner, har det ikke vært mulig for Landinfo å belyse ovennevnte forhold gjennom en informasjonsinnhentingsreise til Uganda. Notatet bygger følgelig i all hovedsak på informasjon fra åpent tilgjengelige kilder. Landinfo har kontaktet en rekke kilder i Uganda for å innhente utfyllende informasjon, men har kun mottatt svar fra én kilde (kilde A, telefonsamtale og e-poster 2021).¹ Gjennom denne kilden har Landinfo til en viss grad vært i stand til å utfylle bildet som tegnes av åpent tilgjengelig kilder. Notatet gir likevel ikke et detaljert og fullstendig bilde av alle forhold.

2 Hvor kommer flyktningene fra?

Få land i verden, og ingen i Afrika, huser flere flyktninger enn Uganda, både i antall og som prosentandel av egen befolkning.² Ifølge UNHCR (2021) huser Uganda cirka 1,45 millioner flyktninger. Omtrent 60 prosent av flyktningene (891 000) kommer fra Sør-Sudan og 30 prosent (423 000) fra Den demokratiske republikken Kongo. Av de resterende kommer rundt tre prosent fra henholdsvis Burundi (50 000) og Somalia (45 000), og én prosent fra henholdsvis Rwanda (18 000) og Eritrea (17 000).

3 Registreringsprosessen

Noen grupper flyktninger anerkjennes ved registrering (disse omtales som prima facie-flyktninger), mens andre vurderes på individuelt grunnlag. Dette er nærmere beskrevet under. I Uganda er det Department of Refugees (DoR) i Office of the

¹ Kilde A er anonymisert etter eget ønske.

² Ifølge UNHCR (u.d.) huser kun Tyrkia og Columbia flere flyktninger enn Uganda. Pakistan huser cirka like mange som Uganda. Etter disse følger Tyskland. Som prosentandel av egen befolkning, har ifølge NRC (2020) kun Libanon, Jordan, Tyrkia og Liberia flere flyktninger enn Uganda (3-4 prosent).

Prime Minister (OPM) som er ansvarlig for registrering og håndtering av flyktninger i landet (World Bank 2018, s. 10 og 24).

3.1 Prima facie-flyktninger (anerkjennelse ved registrering)

Personer fra Sør-Sudan anses siden 2017 som prima facie-flyktninger og får følgelig innvilget flyktningstatus i Uganda på generelt grunnlag ved registrering (NRC 2018, s. 9; kilde A, telefonsamtale 2021). Burundiere fikk innvilget flyktningstatus prima facie inntil juni 2017, men vurderes etter dette på individuelt grunnlag (NRC 2018, s. 11 og 14).

Personer fra Den demokratiske republikken Kongo får ifølge UNHCR (2020, s. 11) innvilget flyktningstatus prima facie dersom de tar seg inn i Uganda over formelle grenseposter mellom landene. Kilde A (telefonsamtale 2021) forklarte dette ved å vise til at personer fra konfliktrammede områder i «østlige deler» av Den demokratiske republikken Kongo får innvilget flyktningstatus på generelt grunnlag, men at personer fra for eksempel Kinshasa ikke gjør det. Det er uklart hvordan ugandiske myndigheter foretar dette skillet i praksis.

Flyktninger som krysser grensen til Uganda fra Sør-Sudan og Den demokratiske republikken Kongo, kommer i all hovedsak til fots til Uganda. Grunnet det store antallet flyktninger som tar seg over grensen fra disse landene, er det her etablert ulike sentre for å ta imot og registrere disse. Flyktninger som tar seg over grensen samles etter Landinfos forståelse gjerne i oppsamlingspunkter («collection points»), før de transporteres til transittsentre («transit centres»), og deretter videre til mottakssentre («reception centres») for registrering (kilde A, telefonsamtale 2021; UNHCR 2019; NRC 2018, s. 7; UNDP 2017, s. 3-4).

Ved registrering samles biometri (ti fingeravtrykk og ansiktsfoto) og informasjon om familiesammensetning. Oppgitt nasjonalitet og identitet bekreftes ifølge Norwegian Refugee Council (NRC) (2018, s. 9) gjennom et kort intervju. Landinfo har ikke funnet konkret informasjon om hvordan flyktingenes nasjonalitet etterprøves, utover at det ifølge kilde A (e-post 2021) ses hen til «tilgjengelig landkunnskap og annen informasjon», men er av den oppfatning at det ikke nødvendigvis brukes lang tid på dette. På spørsmål om hvorvidt det er oppdaget forsøk på at personer oppgir uriktig nasjonalitet, svarte kilde A at vedkommende var kjent med noen få («a few») tilfeller.

I tillegg foretas en helse- og sikkerhetssjekk av vedkommende. Sistnevnte foretas ifølge kilde A (e-post 2021) før registrering og kan etter Landinfos forståelse foretas allerede før ankomst i mottakssenteret (UNHCR 2019). Det er uklart hva sikkerhetssjekken innebærer, utover at en sikkerhetskomité stiller vedkommende «sikkerhetsrelaterte spørsmål» (kilde A, epost 2021). Sikkerhetskomitéen består av representanter for OPM, etterretningstjenesten (Chieftaincy of Military Intelligence – CMI), forsvaret (Uganda People's Defence Force – UPDF), politi

og distriktsikkerhetsmyndigheter («district security officials»). Personer som ikke «består» sikkerhetssjekken, blir ifølge kilde A nærmere vurdert av Refugee Eligibility Committee (se punkt 3.2). Det er uklart hva dette egentlig innebærer.

Etter registreringen får flyktningene utstedt dokumentasjon på anerkjennelse som flyktning i Uganda og blir transportert videre for bosetting i utvalgte landsbyer, hvor de tildeles et stykke land. Dokumenter og bosetting er nærmere beskrevet senere i temanotatet.

Antall dager flyktningene tilbringer i henholdsvis oppsamlings-, transitt- og mottakssenter varierer avhengig av ankomsttall og sentrenes kapasitet (UNDP 2017, s. 3-4). Bosetting finner normalt sted noen få dager til to uker etter registreringen (NRC 2018, s. 7).

Flyktninger fra Sør-Sudan og Den demokratiske republikken Kongo kan ikke registrere seg i Kampala, men må registrere seg ved mottakssentrene nærmere grensen til disse landene (kilde A, e-post 2021; NRC 2018, s. 10-11 og 17). NRC (2018, s. 11 og 20) viser til påstander om at personer fra disse landene har blitt krevd for penger i Kampala for å kunne registrere seg.

3.2 Andre flyktninger (søknad på individuelt grunnlag i Kampala)

Personer fra andre land enn Sør-Sudan og Den demokratiske republikken Kongo får ikke innvilget flyktningstatus ved registrering, men må søke om dette på individuelt grunnlag (UNHCR 2021, s. 11; World Bank 2018, s. 10 og 24). Enhver person som ønsker å være i Uganda som flyktning må søke om dette innen 30 dager etter ankomst i landet (Refugees Act 2006, artikkel 19).

Personer som ønsker å søke om flyktningstatus på individuelt grunnlag, eksempelvis eritreere og somaliere, må gjøre dette via «Refugee Desk» i Kampala (NRC 2018, s. 12; kilde A, e-post 2021). Etter innledende registrering («level 1 registration») ved Refugee Desk, mottar vedkommende et «Asylum Registration Card»³ med et nummer som er knyttet til søknaden deres (NRC 2020, s. 8 og 12-15).

Søkere må videre medbringe dette kortet til OPM for videre registrering («level 2 registration»), hvorpå de får utstedt et «Asylum Seeker Certificate».⁴ Dette dokumentet utstedes for tre måneder og må så fornyes. Ifølge kilde A (telefonsamtale 2021) gir sertifikatet tilgang til nesten samme rettigheter som flyktninger har i Uganda, herunder rett til skolegang, helsetjenester og bevegelsesfrihet, men ikke formell arbeidstillatelse.

³ [NRC \(2018, s. 25\)](#) viser hvordan dette dokumentet ser ut.

⁴ [NRC \(2018, s. 25\)](#) viser hvordan dette dokumentet ser ut.

Søknader om flyktningstatus avgjøres av Refugee Eligibility Committee på bakgrunn av et intervju hvor søkeren blant annet får spørsmål om identitet og fluktårsak (NRC 2018, s. 12). Avgjørelsen ender opp i et skriftlig vedtak kalt «Notice of Decision of Eligibility Committee».⁵ I henhold til artikkel 20 punkt 2 i Refugee Act av 2006, skal komiteene avgjøre saken innen nitti dager. Det foreligger ingen informasjon om behandlingstid, men NRC (2018, s. 12) viser til at det høye antallet saker kan medføre behandlingstid på over tre måneder.

NRC (2018, s. 14) viser til at anerkjennelsesprosenten av søkere fra ulike land er høyere eller på linje med avgjørelser i andre land, men bemerker at anerkjennelsesprosenten av søkere fra Eritrea er lav. I perioden 2014-2016 ble ifølge NRC kun én av tre asylsøkere fra Eritrea anerkjent som flyktninger i Uganda.

I likhet med prima facie-flyktninger, får personer som anerkjennes som flyktning på individuelt grunnlag etter søknad utstedt dokumentasjon på dette, samt tilbud om et stykke land for bosetting (NRC 2018, s. 14; kilde A, telefonsamtale 2021). Det gis mer informasjon om dette senere i temanotatet.

3.2.1 Klagemuligheter

Personer som får avslag på søknaden sin om flyktningstatus, får et skriftlig vedtak om dette. Brevet er på engelsk, men innholdet formidles muntlig dersom det er tolk til stede (NRC 2018, s. 14-15).

Det er mulig å påklage avslaget innen tretti dager (Refugee Act 2006, artikkel 21), noe som kan innebære et nytt asylintervju. Om ikke Refugee Eligibility Committee omgjør vedtaket sitt, oversendes saken til klageinstansen (Appeals Board). I henhold til artikkel 17 punkt 3 i Refugee Act av 2006, skal klagenemnda fatte vedtak innen seksti dager. NRC (2018, s. 15) viser imidlertid til tilfeller hvor klagere ikke har hørt noe fra nemnda på over et år. Ifølge kilde A (telefonsamtale 2021) har saksbehandlingstiden i klagenemnda gått vesentlig ned siden NRC skrev rapporten sin i 2018.

Om en klager får avslag også fra klagenemnda, kan saken ifølge kilde A (telefonsamtale 2021) i siste instans påklages til domstolene («judiciary review»).

3.2.2 Hva skjer med personer som får endelig avslag?

Personer som har fått endelig avslag på søknaden sin, skal ifølge artikkel 58 i Refugee Regulations av 2010 håndteres etter Citizenship and Immigration Control Act av 1999. Artikkel 60 i Citizenship and Immigration Control Act åpner for at

⁵ [NRC \(2018, s. 26\)](#) viser hvordan dette dokumentet ser ut.

personer uten lovlig opphold i Uganda kan tvangsreturneres til hjemlandet og bli satt i varetekt inntil slik retur.

Kilde A (telefonsamtale 2021) var ikke kjent med tvangsreturer av personer som hadde fått avslag på søknad om flyktningstatus i Uganda. Ifølge kilden forlater slike personer normalt landet frivillig, enten for å dra tilbake til hjemlandet sitt eller for å reise til et tredjeland. Noen blir ifølge kilden værende i Uganda, men kilden kunne ikke si noe om deres antall og bakgrunn.

3.3 Uregistrerte flyktninger

Antallet uregistrerte flyktninger, altså personer som har flyktet fra hjemlandet uten å registrere seg eller søke om anerkjennelse i Uganda, er ukjent, men antas av World Bank (2018, s. 24) å være minimalt, siden rettighetene og fordelene ved å være registrert er så store i Uganda. Dette underbygges av en husholdundersøkelse gjennomført i 2018, som viste at 95 prosent av personene som hadde flyktet til Uganda fra hjemlandet sitt var registrert hos myndighetene (World Bank 2019, s. 28). Oppgitte årsaker til manglende registrering var blant annet lange ventetider, spesielt i Kampala, lang avstand til registreringssteder og manglende kjennskap til registreringsprosessen.

4 Dokumentasjon på identitet og flyktningstatus

Noen flyktninger har med seg ID-dokumenter fra hjemlandet ved registrering i Uganda, men flertallet har ikke det (kilde A, telefonsamtale 2021).⁶ I Uganda er det først og fremst to dokumenter som beviser at en person er anerkjent som flyktning i landet: en såkalt «flyktningattest» og ID-kort for flyktninger. Alle registrerte flyktninger skal uansett finnes i myndighetenes register (World Bank 2018, s. 24).

4.1 Flyktning(familie)attest

Personer som anerkjennes som flyktning i Uganda, både prima facie-flyktninger og etter søknad på individuelt grunnlag, får utstedt en attest kalt «Refugee family attestation» som bevis på dette (kilde A, telefonsamtale 2021). Attesten fungerer også som ID-dokument i Uganda.

Familier som flykter til Uganda sammen, får utstedt attesten i form av et fellesdokument (derav navnet «Refugee family attestation») (NRC 2018, s. 9). Dokumentet utstedes da til overhodet i husholdningen («head of household»),

⁶ De to største flyktninggruppene, sørsudanere og kongolesere, kommer fra to av landene i verden hvor sivilregistreringen er desidert dårligst.

men inneholder også informasjon om øvrige familiemedlemmer, inkludert ansiktsfoto. [NRC \(2018, s. 26\)](#) viser hvordan dokumentet ser ut. Attesten heter «Refugee Family Attestation» selv i tilfeller hvor dokumentet utstedes til enkeltpersoner uten familie (kilde A, e-post 2021).

Ifølge NRC (2018, s. 9) kan det ta flere måneder å oppdatere familieattesten i tilfeller hvor familiemedlemmer ankommer Uganda på et senere tidspunkt.

4.2 ID-kort for flyktninger

Flyktninger over 16 år skal få utstedt et individuelt «Refugee Identity Card» (kilde A, telefonsamtale 2021). Kildene er imidlertid omforente om at ikke alle flyktninger over 16 år har fått utstedt ID-kort for flyktninger. Ifølge kilde A (telefonsamtale 2021) har under halvparten av flyktningene i Uganda et slikt kort. Dette betyr at mange flyktninger kun kan fremvise (familie)attesten som bevis på at de er anerkjent som flyktning i landet (NRC 2018, s. 20).

[NRC \(2018, s. 26\)](#) viser hvordan ID-kortet for flyktninger ser ut. Kortet er av plastikk, utstedes av DoR, og inneholder informasjon om navn, kjønn, registreringsnummer, fødselsdato og nasjonalitet, samt ansiktsfoto (World Bank 2018, s. 9-10 og 24).

4.3 Registrering av fødsler og dødsfall

Registrering av fødsler og dødsfall blant flyktninger gjøres av National Identification and Registration Authority (NIRA). Utstedelse av fødselsattest til barn født av flyktninger i Uganda er gratis, men registreringen gjøres kun periodisk (World Bank 2018, s. 10 og 24). NRC (2018, s. 9) viser til at noen flyktninger har hatt problemer med å få utstedt fødselsattester for barn født i Uganda, uten å gi utfyllende informasjon om dette.

5 Opphold og rettigheter i Uganda

Ugandas flyktningpolitikk omtales gjerne som en av de mest progressive og generøse i verden. Flyktninger i Uganda henvises ikke til å oppholde seg i leire, slik tilfellet er i mange andre land, men har bevegelsesfrihet og tilgang til arbeidsmarked, inkludert muligheten til å etablere egne forretninger, og offentlige tjenester som skolegang og helsetjenester på lik linje med ugandiske borgere (kilde A, telefonsamtale 2021; UNHCR 2021, s. 11; World Bank 2019, s. 56; World Bank 2018, s. 16 og 24; NRC 2018 s. 20). Disse rettighetene er lovfestet i artikkel 29 i Refugee Act av 2006.

Flyktninger i Uganda, uavhengig av herkomstland, tilbys videre et stykke land i utvalgte områder på landsbygda (kilde A, telefonsamtale 2021; UNDP 2017, s. 2). Bosetting i flyktningebosetninger er kun et tilbud, og flyktninger står fritt til å bevege seg og bosette seg hvor de vil i Uganda. Opphold i og utenfor bosettinger er nærmere omtalt i underkapitlene under.

World Bank (2019) viser samtidig til at det høye antallet flyktninger utøver et betydelig press på systemet og eksisterende infrastruktur i Uganda og at landets flyktningpolitikk følgelig står overfor en rekke utfordringer. World Bank (2019) viser blant annet til at tre av fire flyktninger er uten arbeid sammenliknet med én av tre ugandere (s. 68), at 46 prosent av flyktningene lever i fattigdom sammenliknet med 17 prosent av ugandere (s. 34) og at alvorlig matvaresikkerhet er utbredt både blant flyktninger og vertsamfunn i bosetningene (s. 40).

5.1 Bosettinger for flyktninger

Flyktninger som takker ja til tilbudet om bosetting i utvalgte landsbyer, tildeles et stykke land der de kan sette opp bolig og dyrke jorden (NRC 2018, s. 9). Slike landområder er fremskaffet av myndighetene gjennom forhandlinger med ledere i lokalsamfunnet (Dawa 2020). Områdene ligger nokså avsides til (Hayden 2019). Dette gir på den ene siden god tilgang til land, men innebærer også at den generelle infrastrukturen og det offentlige tjenestenivået er dårligere enn i mer sentrale og urbane deler av Uganda.

Områdene som tildeles flyktninger omtales gjerne som «flyktningebosettinger», men må ikke forveksles med flyktningleirer, da flyktningene i bosetningene lever side om side med lokalbefolkningen i området. Landinfo har ikke selv besøkt slike områder, men ifølge Irene Dawa (2020), forfatter av rapporten *The Hidden Population: Identity and Livelihood of Urban Refugees in the Arua District, Uganda*, er flyktningebosettingene lokalisert side om side med og kan være vanskelig å skille fra bosettingene til ugandere i samme område. Flyktninger og lokale samhandler i det daglige ved at de benytter seg av samme infrastruktur og offentlige institusjoner, herunder skoler (UNHCR 2021, s. 11). Tilgang til og størrelsen på land varierer ifølge Dawa (2020) i tid og sted.

Flyktninger i bosetningene får bistand av myndighetene, UNHCR, WFP og andre organisasjoner i form av blant annet matvarer, materialer til å sette opp husly og helsetjenester (kilde A, telefonsamtale 2021; Dawa 2020; World Bank 2019, s. 57 og 64).

Ifølge artikkel 65 i Refugee Regulations av 2010 kan flyktninger ikke selge eller låne bort landområdet de har blitt tildelt. Kilde A (telefonsamtale 2021) bekreftet dette. Kilden understrekte i denne sammenheng at flyktninger ikke har lov til å kjøpe land i Uganda.

5.1.1 Hvor er bosetningene lokalisert?

Et kart over bosetningenes lokalisering og hvilke distrikt som huser hvor mange flyktninger, er tilgjengelig fra [UNHCR \(2021\)](#). Her fremgår det at flyktningene er konsentrert i noen utvalgte distrikter, særlig i den nordvestlige delen av Uganda (West Nile), mot grensen til Sør-Sudan. I noen distrikter utgjør flyktninger en betydelig del av befolkningen i distriktet. Naturlig nok er det i all hovedsak flyktninger fra Sør-Sudan som oppholder seg i disse områdene,⁷ mens flyktninger fra Den demokratiske republikken Kongo utgjør 70 prosent av dem som oppholder seg i den sørvestlige delen av landet (World Bank 2019, s. 24 og 26).

5.2 Bevegelsesfrihet

Flyktninger har full bevegelsesfrihet i Uganda, jf. artikkel 30 i Refugee Act av 2006. Dette betyr at flyktninger kan ferdes fritt og bo hvor de ønsker i landet (kilde A, telefonsamtale 2021; World Bank 2018, s. 24). Bistand i form av tilgang til land, mat og basisvarer gis imidlertid kun i utvalgte bosetninger (Dawa 2020; NRC 2018, s. 9). Flyktninger som velger å takke nei til tilbudet om å leve i en bosetning, må klare seg selv (på samme måte som ugandiske borgere). Flyktninger flest velger derfor å leve i bosetningene. Ifølge UNHCR (2020, s. 10) lever over 90 prosent av flyktningene i Uganda i bosetninger. Noen av disse «pendler» mellom bosetningene og urbane områder (Dawa 2020).

5.2.1 Legitimasjonsplikt og eventuelle reaksjoner

Flyktninger er pålagt å legitimere seg i møte med immigrasjonsmyndigheter og politi, jf. artikkel 43 i Refugee Regulations av 2010. Som nevnt i kapittel 4 har ikke alle flyktninger et individuelt ID-dokument. NRC (2018, s. 20) viser til at det kan være vanskelig for slike personer å bevege seg i Uganda uten familien (og familieattesten), fordi de ikke kan dokumentere lovlig opphold i landet. NRC forklarer ikke dette nærmere, men viser til tilfeller hvor personer uten ID-dokument skal ha blitt arrestert (s. 17)

Ifølge kilde A (telefonsamtale 2021) forekommer det sjeldent at flyktninger som ikke kan fremvise dokumentasjon arresteres. I denne sammenheng understreket kilden at også ugandiske borgere er pålagt å kunne identifisere seg i møte med politi, og at disse heller ikke nødvendigvis har ID-dokumenter. Ifølge kilde A er dette altså ikke noe som relaterer seg spesifikt til flyktninger. Kilden var likevel kjent med noen få tilfeller hvor politiet utnytter slike situasjoner og presset flyktninger for penger for ikke å bli arrestert, men viste også til tilfeller hvor politiet kontaktet OPM eller UNHCR for bekreftelse på at vedkommende er anerkjent som flyktning i Uganda. Noen flyktninger som kun har en familieattest

⁷ En rekke folk i dette området har familiære bånd på tvers av grensene (Dawa 2020).

som bevis på identitet og flyktningstatus, tar ifølge kilden kopi av denne som ulike familiemedlemmer kan bære på.

5.2.2 Må flyktninger ha tillatelse for å leve utenfor bosetningene?

Flyktninger som ønsker å bo utenfor bosetningene, trenger verken å søke om eller få tillatelse til dette (kilde A, telefonsamtale 2021). Flyktninger som ønsker å forlate bosetningen de lever i, oppfordres likevel til å varsle myndighetene om dette, slik landområdet som flyktningene har fått tildelt kan omfordeles til andre flyktninger. Ifølge kilde A sier noen flyktninger ifra når de flytter ut av bosetningene, mens andre bare flytter fra bosetningene uten å si ifra.

5.2.3 Kan flyktninger flytte til en annen bosetning?

Flyktninger kan etter Landinfos forståelse flytte til en annen bosetning, men her kreves det tillatelse fra myndighetene (Refugee Regulations 2010, artikkel 72 punkt 2. Ifølge Dawa (2020) kan dette være en tidkrevende og vanskelig prosess, noe som medfører at det ikke er vanlig at flyktninger flytter fra en bosetning til en annen.

5.3 Noen flyktninger velger å klare seg selv i byene

Som nevnt over, lever det store flertallet av flyktninger i Uganda i bosetninger. Noen velger imidlertid å bosette seg utenfor bosetningene, typisk i byene (Dawa 2020). Uganda har ingen særskilt politikk rettet mot disse flyktningene, som følgelig må klare seg uten bistand i form av husly, matvarer og liknende fra myndighetene (Dawa 2020). Ifølge UNHCR (2020, s. 10) bor seks prosent av flyktningene i Uganda i hovedstaden Kampala. Disse kommer fra ulike land, men mange av dem er fra Somalia (World Bank 2019, s. 24; UNHCR 2020, s. 7).

Flyktninger som bor utenfor bosetningene, leier ofte bolig, men noen har kjøpt eiendom (Dawa 2020). Kilde A (telefonsamtale 2020) understreker at flyktninger kan kjøpe eiendom, men ikke land. Ifølge kilden finnes det flyktninger som lever bedre enn ugandere flest, ved at de eier suksessrike forretninger, flere hus og biler.

Flyktninger som ikke lenger er i stand til å klare seg selv utenfor bosetningene, henvises ifølge NRC (2018, s. 10) tilbake til bosetningene.

6 Kan flyktninger bli statsborgere?

Reglene for ugandisk statsborgerskap fremgår i Grunnlovens kapittel 3 og Citizenship and Immigration Control Act av 1999. Her fremgår det at

statsborgerskap kan tilegnes enten ved fødsel, gjennom registrering eller naturalisering.

Den ugandiske konstitusjonsdomstolen fastslo i oktober 2015 (Constitutional Petition No. 34 of 2010) at flyktninger kun kvalifiserer til å bli vurdert for ugandisk statsborgerskap gjennom naturalisering, jf. artikkel 16 i Citizenship and Immigration Control Act av 1999. Artikkel 16 setter opp en rekke kriterier som i så måte må oppfylles, herunder at vedkommende må ha oppholdt seg i Uganda i 20 år, hvorav 24 måneder umiddelbart før søknaden, ha tilstrekkelige språkkunnskaper, en «god karakter» og til hensikt å bli boende permanent i Uganda.

På tross av ovennevnte kjennelse, foreligger det ingen kjente tilfeller hvor flyktninger har fått statsborgerskap i Uganda gjennom naturalisering (Zakaryan 2019; kilde A, telefonsamtale 2021). Kilde A understrekte imidlertid at vedkommende heller ikke var kjent med tilfeller hvor flyktninger faktisk har søkt om statsborgerskap gjennom naturalisering etter konstitusjonsdomstolens kjennelse av 2015. IRRI (2016) viser til påstander om at myndighetsansatte skal ha hindret flyktninger i å søke om statsborgerskap ved å feilinformere dem eller tilbakeholde søknadspapirer.

6.1 Barn av flyktninger

Barn født i Uganda hvorav én av foreldrene eller besteforeldrene har vært flyktninger i Uganda, kan ikke erverve ugandisk statsborgerskap gjennom registrering, jf. artikkel 14 i Citizenship and Immigration Control Act av 1999. Artikkel 12 bokstav b slår imidlertid fast at enhver person født i Uganda med en forelder eller besteforelder som var ugandisk borger da fødselen fant sted, er ugandisk statsborger ved fødsel.

World Bank (2019, s. 17) hevder at flyktningbarn ikke kan få ugandisk statsborgerskap selv om én av foreldrene er ugandisk borger, men dette er feil ifølge kilde A (telefonsamtale 2021). Kilde A var tydelig på at også flyktningbarn er ugandiske statsborgere dersom én av foreldrene er ugandisk statsborger, og var kjent med flere slike tilfeller.

7 Korrupsjon og muligheten for feilaktig registrering

Mistanker om omfattende uregelmessigheter ved registreringsprosessen førte til at ugandiske myndigheter og UNHCR i 2018 gjennomførte en biometrisk verifisering av alle flyktninger i landet (Okiror 2018; Bond 2018). Verifiseringen avdekket at det reelle antallet flyktninger var betydelig lavere (cirka 25 prosent) enn tidligere oppgitt (Biryabarema 2018; World Bank 2018, s. 10). UN Office of

Internal Oversight Services (OIOS) avdekket samme år også omfattende korrupsjon og svindel i omgangen med flyktningemidler, både hos ugandiske myndighetspersoner og UNHCR-ansatte (Mbiyozo 2019). Også etter dette har det dukket opp påstander om at korrupsjon er et problem blant ugandiske myndighetspersoner, UNHCR-ansatte og andre i flyktningebosetninger i Uganda. Blant påstandene er at flyktninger betaler for gjenbosetting i Vesten og at det i denne sammenheng også utstedes falske medisinske attester (Brenng og Amberger 2020; Hauswedell 2020; Hayden 2019).

Skriftlige kilder

- Biryabarema, E. (2018, 29. november). U.N. audit finds graft and misconduct in its Uganda refugee program. *Reuters*. Tilgjengelig fra <https://www.reuters.com/article/us-uganda-refugees-idUSKCN1NY230> [lastet ned 28. april 2021]
- Bond, K. (2018, 2. Mars). Uganda launches major refugee verification operation. *UNHCR*. Tilgjengelig fra <https://www.unhcr.org/news/latest/2018/3/5a9959444/uganda-launches-major-refugee-verification-operation.html> [lastet ned 28. april 2021]
- Breng, J. & Amberger, J. (2020, 7. januar). Für Geld in den Westen: Wie Mitarbeiter des UN-Flüchtlingswerks falsche Papiere verkaufen. *Stern*. Tilgjengelig fra <https://www.stern.de/p/plus/politik/korruption-beim-unhcr--wie-mitarbeiter-in-afrika-falsche-papiere-verkaufen-9077308.html> [lastet ned 28. april 2021]
- [Citizenship and Immigration Control Act] (1999). *Uganda Citizenship and Immigration Control Act*. Tilgjengelig fra http://citizenshiprightsafrika.org/wp-content/uploads/2016/02/Uganda_Citizenship_and_Immigration_Control_Act_Cap66_1999.pdf [lastet ned 10. mars 2021]
- [Constitutional Petition No. 34 of 2010]. Uganda Constitutional Petition No. 34 of 2010 (judgement of 2015). Tilgjengelig fra <http://citizenshiprightsafrika.org/wp-content/uploads/2015/10/Uganda-ConCt-refugee-eligibility-citizenship-2015.pdf> [lastet ned 10. mars 2021]
- Dawa, I. (2020, februar). The Hidden Population – Identity and Livelihood of Urban Refugees in the Arua District, Uganda. Durban: African Centre for the Constructive Resolution of Disputes (ACCORD). Tilgjengelig fra <https://www.accord.org.za/conflict-trends/the-hidden-population/> [lastet ned 16. april 2021]
- Hauswedell, C. (2020, 10. januar). UNHCR probing corruption in resettlement cases in Uganda, Kenya. *Infomigrants*. Tilgjengelig fra <https://www.infomigrants.net/en/post/22018/unhcr-probing-corruption-in-resettlement-cases-in-uganda-kenya> [lastet ned 28. april 2021]
- Hayden, S. (2019, 7. april). Asylum for sale: Whistleblowers say U.N. refugee agency does not always address corruption. *NBC News*. Tilgjengelig fra <https://www.nbcnews.com/news/world/asylum-sale-whistleblowers-say-u-n-refugee-agency-does-not-n988391#anchor-Noprotection> [lastet ned 28. april 2021]
- IRRI, dvs. International Refugee Rights Initiative (2016). The Eligibility for Refugees to Acquire Ugandan Citizenship – The Eligibility for Refugees to Acquire Ugandan Citizenship. *IRRI*. Tilgjengelig fra <http://refugee-rights.org/the-eligibility-for-refugees-to-acquire-ugandan-citizenship/> [lastet ned 10. mars 2021]
- Mbiyozo, A. (2019, 16. januar). How Uganda and UNHCR failed refugees. *Institute for Security Studies*. Tilgjengelig fra <https://issafrica.org/iss-today/how-uganda-and-unhcr-failed-refugees> [lastet ned 27. april 2021]
- NRC, dvs. Norwegian Refugee Council (2018). *Refugee Status Determination – A Study of the Process in Uganda*. Oslo: NRC. Tilgjengelig fra <https://www.justice.gov/eoir/page/file/1277901/download> [lastet ned 16. april 2021]
- NRC (2020, 1. november). These 10 countries receive the most refugees. *NRC*. Tilgjengelig fra <https://www.nrc.no/perspectives/2020/the-10-countries-that-receive-the-most-refugees/> [lastet ned 16. april 2021]

- Okiror, S. (2018, 8. februar). 'They exaggerated figures': Ugandan aid officials suspended over alleged fraud. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <https://www.theguardian.com/global-development/2018/feb/08/they-exaggerated-figures-uganda-aid-officials-suspended-over-alleged-fraud> [lastet ned 28. april 2021]
- [Refugee Act] (2006). *Uganda Refugee Act*. Tilgjengelig fra http://citizenshiprightsafrika.org/wp-content/uploads/2016/01/Uganda_RefugeesAct2006.pdf [lastet ned 10. mars 2021]
- [Refugee Regulations] (2010). *Uganda Refugee Regulations*. Tilgjengelig fra <https://www.refworld.org/pdfid/544e4f154.pdf> [lastet ned 16. april 2021]
- UNDP (2017). *Uganda's contribution to refugee protection and management*. New York: UNDP. Tilgjengelig fra <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/64687> [lastet ned 16. april 2021]
- UNHCR (u.d.). UNHCR's Refugee Population Statistics Database. *UNHCR*. Tilgjengelig fra <https://www.unhcr.org/refugee-statistics/> [lastet ned 16. april 2021]
- UNHCR (2019, 25. juni). Thousands fleeing new Congo violence, Uganda refugee facilities dangerously stretched. *Reliefweb*. Tilgjengelig fra <https://reliefweb.int/report/uganda/thousands-fleeing-new-congo-violence-uganda-refugee-facilities-dangerously-stretched> [lastet ned 16. april 2021]
- UNHCR (2020, august). *Revised Uganda Country Refugee Response Plan July 2020-December 2021*. Genève: UNHCR. Tilgjengelig fra [Uganda Revised 2020-2021 Refugee Response Plan \(1\) \(1\).pdf](https://data2.unhcr.org/en/documents/download/64687) [lastet ned 16. april 2021]
- UNHCR (2021, 31. januar). Uganda comprehensive refugee response portal. *UNHCR*. Tilgjengelig fra <https://data2.unhcr.org/en/country/uga> [lastet ned 16. april 2021]
- World Bank (2018, mai). *ID4D Country Diagnostic: Uganda*. Washington D.C.: World Bank. Tilgjengelig fra <http://documents1.worldbank.org/curated/en/921761542144309171/pdf/132011-REVISED-PUBLIC-ID4D-Uganda-Diagnostic-12282018.pdf> [lastet ned 22. september 2020]
- World Bank (2019). *Informing the Refugee Policy Response in Uganda - Results from the Uganda Refugee and Host Communities 2018 Household Survey*. Washington D.C.: World Bank. Tilgjengelig fra <http://documents1.worldbank.org/curated/en/571081569598919068/pdf/Informing-the-Refugee-Policy-Response-in-Uganda-Results-from-the-Uganda-Refugee-and-Host-Communities-2018-Household-Survey.pdf> [lastet ned 16. april 2021]
- Zakaryan, T. (2020, April). *Report on Citizenship Law: Uganda*. Firenze: European University Institute. Tilgjengelig fra https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/66750/RSC_GLOBALCIT_CR_2020_8.pdf?sequence=1&isAllowed=y [lastet ned 10. mars 2021]

Muntlige kilder

Kilde A, representant for en internasjonal organisasjon i Uganda. Telefonsamtale 9. april 2021 og e-poster av 15. og 28. april 2021.